

Arša z Nedelišťa, 5-ročná sučka
chovateľ a majiteľ: Martin Sýkora
snímka: Pavol Čepček, BestFoto, Zlaté Moravce

Nemecký prepeličiar

— univerzálny poľovník

Názov plemena môže neznalého čitateľa trochu zavádzať. Dá sa tušiť, že ide o poľovnícke plemeno, a to zrejme také, s ktorým sa lovia len prepelice. Reálne je to však najvšestrannejšie plemeno poľovníckych psov. Neúnavne sledí, vyháňa následne dohľadáva a prináša drobnú zver na spoločných poľovačkách, spoľahlivo dohľadáva raticovú zver, miluje vodnú prácu, nekompromisne, ale s rozumom dúri diviačiu zver na spoločných poľovačkách. Slovenská poľovnícka legislatíva dáva takéto možnosti viacerým plemenám, otázkou je, či ich aj využívajú.

Nemecký prepeličiar je aj v súčasnosti predovšetkým pes praktických poľovníkov a väčšina príslušníkov plemena sa v praxi využíva na všetky druhy vyššie uvedených prác.

Výborný nos prepeličiarov a nekonečnú chuť pracovať, poznajú poľovníci dávno. Vďaka týmto vlastnostiam plemeno v poslednom období objavili aj záchranári, ktorí ho s úspechom využívajú najmä pri vyhľadávaní osôb na plochách, či v ruinách. Stále väčší záujem je oň i v ozbrojených zložkách, kde sa uplatňujú ako hľadáči výbušnín, zbraní ale aj omamných látok.

Od všestranného výkonu sa potom odvíjajú základné prvky exteriéru, no i povahy a temperamentu.

Lord Augusta, praotec moderného prepeličiara (R. Friess, Der Deutsche Wachtelhund, 1921)
Zdroj: internet

Asta ze Slovákové
chovateľ: Eduard Andrla, majiteľ: Martin Sýkora

V rámci nomenklatúry FCI je zaradený do skupiny VIII. prinášače, slediče, vodné psy, sekcie 2 slediče s pracovnou skúškou, číslo štandardu 104.

História plemena

Pohnutá. Úpadok sokoliarstva znamenal aj úpadok významu psov používaných pri tomto spôsobe lovu. Používanie strelných zbraní vyvolalo dopyt po psoch typu stavača. Malé slediče takmer zanikli a revolučný rok 1848, ktorý povoľoval poľovačku širokým vrstvám, bol príčinou zániku skoro všetkých pôvodných poľovných plemien.

S nárastom národného povedomia, ktoré v Nemecku viedlo v roku 1871 k zjednoteniu Nemecka, sa situácia zase zmenila. Zvýšenej popularite sa začali tešiť pôvodné plemená nemeckých poľovných psov, i keď zo začiatku len stavače.

Na rozsiahlych územiach Nemecka vysokej zveri postupne ubúdalo, naopak, narastá význam poľovačiek na drobnú zver, čo malo za následok zvýšený záujem o hlučne loviace slediče. Nastala éra chovu prepeličiara.

Pochopil to aj Fridrich Robert z Weiswasseru, ktorý uverejnil v roku 1897

Asta ze Slovákové
chovateľ: Eduard Andrla, majiteľ: Martin Sýkora

v časopise „Zwinger und Feld“ článok s týmto znením: „Som poľovník a nevládnim ani revír ani zver. Lovím raz v Korutánsku, raz v Štajersku, inokedy v Lausitz alebo v cudzine. Stavby zveri a pomery sú všade iné. Zohnať psa, ktorý by bol schopný loviť všade, je prakticky nemožné, odhliadnuc od starostí, ktoré prináša so sebou takýto pes na cestách. Vyskúšal som množstvo plemien, ale nenašiel som ani jedno, ktoré by mi celkom vyhovovalo. Spomenul som si na prepeličiara, ktoré sa chovali v údolí Dunaja už keď som bol chlapec. Tieto psy sledili na nevelkom priestore na dostrel pušky, vystavovali zver, iné ju nahlas hlásili. Poľovali s nimi na sluky, kačky aj inú pernatú zver, ale našli sa aj psy, ktoré sa osvedčili aj pri poľovačkách na srstnatú zver. Jediný výcvik, ktorý mali, bolo púšťanie koristi a vernosť stope zajaca. Všetko ostatné mali vrodené. Mám otázku, či ešte žije niekde v Rakúsku alebo v Nemecku zabudnutý chovateľ prepeličiara? Za koľko peňazí a s akým úsilím by bolo možné toto plemeno zrekonštruovať?“

Robert dostal množstvo odpovedí, ale väčšina respondentov sa domnievala, že hľadá anglického španiela. Iba

F. Matthey, akademický maliar, ktorý s obľubou maľoval zvieratá, mu sprostredkoval od baróna Grundenera psa prepeličiara menom Lord Augusta. Psík bol hnedý s bielym fľakom na hrudi a s bielymi labkami. Poľoval hlučne, sledil, dohľadával postrelenú zver, bol výborným farbiarom i vodným psom. Tieto schopnosti geneticky preniesol aj na svojich synov Haidejäger Walhalla a Tuffa. S týmito dvomi psami a sučkou Wandou, ktorú kúpil od nejakého gazdu sa Robert pustil do chovu prepeličiarov. Z prvého vrhu získal, okrem spomínaných dvoch psíkov, ešte jedného hnedého psíka Hamsa Augustu a hnedú sučku Huppa Augustu.

Ďalšiu hnedú sučku Fleckenstein Rieke získal Robert od horára Fleckensteina z Mníchova. Keď sa chovatelia chceli čo najrýchlejšie dopracovať k vytúženému cieľu neváhali spočiatku riskovať aj veľmi blízko plemenitbu. Okrem Roberta sa začal chovu venovať aj Jacobi, starosta mesta Starstadt pri Hannoveri. Z párenia bielo hnedého psa Tuffa (z prvého vrhu odchovaného Robertom) s nevlastnou sestrou Loni Augustou, teda tiež z príbuzenského párenia, sa mu podaril pozoruhodný vrh.

Pri rekonštrukcii plemena zohrali najvýznamnejšiu úlohu Haidejäger Walhalla, Edeltraut Walhalla a Loni Augusta. Ich mená sa objavovali vo všetkých rodokmeňoch čistokrvne chovaných prepeličiarov. Bez príbuzenskej plemenitby by však nebolo možné tak rýchlo dosiahnuť relatívne vysokú ustálenosť plemena čo do vzrastu i povahových vlastností. Ani jeden z týchto psov sa nestal „krčmovým či stajňovým psom“. Všetky poľovali až do vysokého veku. Dôraz na výkonnosť zabránil možnej degenerácii z titulu príbuzenskej plemenitby. Ani jeden pes so zníženou výkonnosťou nemohol byť zaradený do ďalšieho chovu. Prikrížením boli len hnedý Tello Walhalla a trojfarebný Troll vom Ammersee. Obaja boli neznámeho pôvodu a chov ovplyvnili len nepatrne.

Nemecký klub chovateľov bol založený v roku 1903, ale už krátko na to opadlo prvé nadšenie, ktoré prinieslo vzostup chovu plemena. Chýbali skúsení chovatelia, kontakty medzi chovateľmi, plemenná kniha, časopis, skúšobný poriadok, skrátka, chýbalo všetko, čo drží klub pohromade. Predbežne nebolo plemeno ani oficiálne

uznané. Keď sa tak v roku 1908 konečne udialo, bolo takmer neskoro. Zdalo sa, že prepeličiar je svojim otcom opustené mŕtvonarodené dieťa. Takto to cítil krátko pred I. svetovou vojnou jeden z obdivovateľov prepeličiarov. Anglické španiele vytlačali pôvodné domáce sliediče čoraz viac.

Kormidlo však uchopil do rúk Rudolf Friess, ktorého inšpirovala vlastná sučka Wanda. Očarila ho svojimi kvalitami pri poľovačke v lese. Zaktivizoval klub, a keďže plemeno bolo medzitým oficiálne uznané, bola k dispozícii aj plemenná kniha a mohlo sa začať s ozajstným plemenným chovom. Chovatelia sa dali do vyhľadávania zvyškov chovu, ktorý zostal po Robertovi a jeho priateľoch.

Chov bol obnovený s dvoma psami, synmi Haidejägera, s Erlkoenigom v. Wachtelstein a Tassilom v. Ammersee. Oba psy sú na počiatku rodokmeňa väčšiny dnes chovaných prepeličiarov. Z dobrých sučiek je potrebné vymenovať aspoň Erlkoenigove sestry Raul v. Bruch, Wandu v. Bruch a Onu v. Wachtelstein. Mená chovateľských staníc nemajú pri určovaní pôvodu veľký význam, pretože ak si v tom čase chovateľ kúpil psa či sučku pre svoj chov, premenoval ich podľa svojej chovateľskej stanice. Ešte ťažšie je to ak plemenný jedinec zmenil stanicu viackrát za život. Spomínané tri sučky boli pripustené Tassilom v. Ammersee, čím sa rozlišovala haidejägerská línia. Línia

Asta ze Slovákov, 10-ročná sučka
chovateľ: Eduard Andrla, majiteľ: Martin Sýkora

Treff, ktorá vnášala do plemena väčšie jedince, upadala. História nemeckého prepeličiarov je obrazom histórie všetkých čistokrvných plemien. Na počiatku chovu stoja nečistokrvné psy, ktoré majú nejakú požadovanú schopnosť. V prípade prepeličiarov to boli malé až stredne veľké dlhosrsté sliediče, potomkovia pôvodných „vtáčiarov“. Z dlhosrstých sliedičov vyšľachtili cieľavedomí chovatelia prísny výberom nové plemeno. Prepeličiar sa chová asi v desiatich línách. Pôvod všetkých dnes čistokrvne chovaných prepeličiarov možno odvodiť od desiatich psov, pravdepodobne boli z času na čas prikrížené aj španiele alebo menšie stavače.

Histórii som úmyselne venoval dostatočný priestor. Mojim zámerom bolo, aby si čitateľ uvedomil koľko námahy, prostriedkov a času stojí vyšľachtiť plemeno psa. Nielen nádherné stavby, obrazy, sochy, literárne diela alebo folklór môžu byť kultúrnym dedičstvom. Určite medzi takéto dedičstvo patria aj plemená koní, psov, mačiek, či iných zvierat. Ich chov, plemenitbu by som sa potom nebál nazvať starostlivosťou o kultúrne dedičstvo. S o to väčšou zodpovednosťou treba pristupovať k riadeniu chovu, určovaniu podmienok chovnosti a pod.

Exteriér plemena

Praktický. Každý chovateľ by mal mať na pamäti, že exteriér, ale i povaha a temperament sú odrazom práce, pre ktorú bolo dané plemeno vyšľachtené. Na rozdiel od niektorých iných plemien sliedičov sa prepeličiar nikdy nestal príliš módnym psom, našťastie. Z histórie máme skúsenosť, že priveľká popularita plemenám skôr škodí.

Schéma je takmer vždy rovnaká. Plemeno sa prestane používať na typickú prácu, následne sa niektoré charakteristické exteriérové znaky začnú preháňať, na druhej strane sa tolerujú chyby, ktoré by pracujúci pes mať nemohol. Dôsledkom sú zdravotné problémy a vlastne strata všetkého, kvôli čomu si plemeno pôvodne ľudia

Arša z Nedelišťa
chovateľ a majiteľ: Martin Sýkora
snímka: Pavol Čepček, BestFoto, Zlaté Moravce

oblúbili. Tomuto sa nemecký prepeličiar úspešne vyhol, pretože počas celej svojej histórie bol najmä „horárskym psom“. V krajine pôvodu, v Nemecku, bol takou charakteristickou súčasťou lesníckeho personálu ako uniforma, „kvér“, či klobúk. Dodnes tam prepeličiara volajú aj Waldgebrauchshund, voľne preložené „lesný pracovný pes“.

Štatút temer „pracovnej pomôcky“ pomohol prepeličiarovi zachovať si účelný exteriér bez prehnaných znakov, pre niekoho možno trochu nezáujímavý, pre mňa harmonicky krásny.

Ako som už načrtnol, požiadavky na univerzálne použitie stvorili stredne veľkého psa, s výškou v kohútiku približne 50 cm, obdĺžnikového rámca s pevnou kostrou, primerane osvaleného, s hmotnosťou 18—25 kg. Pes musí byť dostatočne pohyblivý, aby dokázal rýchlo a vytrvalo slediť, vyháňať zver z húštin či rákosia, duriť diviaky, zároveň však musí disponovať i silou potrebnou k prinášaniu zajacov, ale aj líšok z väčších vzdialeností.

Práci zodpovedá i osrstenie, ktoré je síce dlhšie, no v žiadnom prípade by nemalo byť hodvábné, splývajúce. Srst je na dotyk pevná a psa dobre chráni v hustých zárastoch. Uši sú previsnuté, s dlhšou srstou zabraňujúcou vniknutiu konárikov, tráv, prípadne vody do zvukovodov. Na zadnej strane končatín a chvoste tvorí srst zásta-vice, na krku kučery.

Chvost je v pokoji nesený rovno v predĺžení chrbtovej línie alebo spustený, pri pozornosti alebo vzrušení mierne zdvihnutý, stále v pohybe. Aby sa predišlo zraneniam, skrakuje sa šteňatám do troch dní po narodení najviac o jednu tretinu. V krajinách, kde je kúpirovanie zakázané, sa ponechá neskrátený.

U prepeličiarov sa vyskytujú dve základné farby, hnedá a oranžová resp. červená. Tieto základné farby sú buď jednotné na celom povrchu tela, alebo v kombinácii s bielou, najčastejšie vo forme náprsenky, papúč, ale i ako tzv. strakoš alebo šimel.

Povaha plemena

Vyrovnaná. Taký jing-jang medzi psami. Nemecký prepeličiar je chvala-bohu, ešte stále stelesnený lovecký pud. Ten ho ženie do práce aj v ťažkých podmienkach. Na druhej strane je pre toto plemeno charakteristická tzv. poľovnícka inteligencia, prosto, nerobí veci bezhlavo. Neúnavne dokáže pracovať na celodenných spoločných poľovačkách či už na drobnú alebo diviačiu zver. Aport 3 kg vážiaceho zajaca zo 600 m vzdialenosti určite nie je med lízať ani po fyzickej, ale ani po psychickej stránke. Aj taký protivník ako dospelý diviak zaiste preverí povahu psa. Typický prepeličiar je pri strete s kancom odvážny a rozvážny súčasne. To psovi umožňuje dožiť sa konca poľovačky a pomáhať tak svojmu vodičovi viacero sezón. Plemeno vyniká aj vo vodnej práci, na ktorú sa bez „vášne“ a tvrdosti nedá vôbec pomyslieť. Veď kto by sa 100 krát po sebe nadšene vrhal do ľadovej vody pre kačicu, ktorá ani nie je zo zlata. Naopak, akákoľvek dohľadávka raticovej zveri vyžaduje pokoj a schopnosť sústrediť sa, v kombinácii s dôrazom nevyhnutným pri zastavení unikajúcej porane-nej zveri.

Ako som na začiatku uviedol, nemecký prepeličiar je z hľadiska nomenklatúry FCI zaradený do skupiny číslo VIII. sekcie 2 „slediče“, a to spolu so známejšími anglickým a waleským špringer španielom, či anglickým koker španielom. Ich spôsob práce je však značne odlišný. Prepeličiar pracuje samostatnejšie, na väčšom priestore, hlavný rozdiel je v tzv. hlasitosti.

Prepeličiar, ktorý nehľási, nie je prepeličiar. Ako hovoria starí jágri, musí mať voľný hlas. Hlasitosťou mám na mysli vytrvalé, neprerušované hlásenie stopy zveri, ktorú pes nevidel. Nie vybafnutie pri vyskočení zajaca. Aj táto vlastnosť odráža „gríf“ akým sa s prepeličiarom poľovalo, poľuje a dúfam bude poľovať. To znamená najmä v lese, vo vode, v hustých zárastoch na väčšie vzdialenosti, kde psík svojím hlasom poľovníkom oznamuje, že narazil na čerstvú stopu zveri a pohybuje sa za ňou týmto smerom. Okrem

úplne iného zážitku z poľovačky, má tak poľovník lepší prehľad, môže sa pripraviť a ak si so svojim zvercom rozumie, podľa hlasu psa vie o aký druh zveri ide, či je stopa čerstvá alebo staršia, prípadne má pes zver pred sebou a už ju vytlačí z húštiny.

Na čo si dať pozor

Najmä na nudu. Zo všetkého čo bolo vyššie uvedené je zrejmé, že prepeličiar je veľmi energické a aktívne plemeno. Charakterizoval by som to asi tak, že je mu jedno čo, ale hlavne, že sa niečo deje. Úlohou pre každého majiteľa je tak zabezpečiť svojmu zvercovi dostatok aktivít, pri ktorých sa unaví fyzicky, ale aj psychicky. Prepeličiar naozaj nevyžaduje nejaký zložitý poľovnícky výcvik, väčšinu vecí má vrozených. Ide o to, aby majiteľ usmernil jeho energiu požadovaným smerom. Tak ako u iných plemien, cesta k úspechu je dláždená dôslednosťou a trpezlivosťou. Ono sa to asi ľahko povie, ako výcvikár klubu v poslednom čase stále častejšie stretávam ľudí, ktorí nevedia dať svojmu psovi jasne najavo čo od neho v danej chvíli požadujú. Psík je potom nervózny a neistý, pretože nevie, či to čo robí, je správne a on vám chce len vyhovieť. Naopak, pes, ktorý od malička vie čo môže a čo nie, je pokojný a vyrovnaný. Keď v revíri dostane jednoznačný pokyn, tak sa bez pochybností celou svojou existenciou pustí do jeho plnenia. Takto vedený prepeličiar je potom predmetom obdivu všade kde sa objaví, doslova pes na vypínač. Zapnete, z nuly rovno na stovku, maká ako divý, vypnete a pes dokáže spať aj vo veľmi rušnom prostredí.

Na druhej strane je teda jasné, že najväčším nepriateľom prepeličiara je nuda. Na jej zahnanie určite nevymyslí nič užitočné napr. upratať alebo umyť riad by bolo super, skôr si to odnesie bielizeň na šnúre, prípadne papuče, či kvety v predzáhradke.

Ideálne je keď má prepeličiar majiteľa poľovníka, ktorý s ním pravidelne poľuje, ale nie je to nevyhnutné. Mnohí majitelia poľovníckych psov nie sú poľovníci, aby dali svojim psíkom to, čo si

vyžadujú, pripravujú ich na skúšky poľovnej upotrebitelnosti, spravili si z tohto hobby. Potom sa s nimi aj zúčastňujú poľovačiek. Poľovníci veľmi radi volajú medzi seba vodičov výborných pracovných psíkov, pretože od nich závisí úspech poľovačky. Zaujímavé je pre mňa zistenie, že medzi týmito vodičmi nepoľovníkmi je mnoho žien, psov majú pripravených doslova profesionálne a väčšina praktických poľovníkov sa na ne nechytá.

V úvode som spomenul, že stále viac záujemcov o šteniatka je z radov záchránárov a príslušníkov ozbrojených zložiek, no nájdu sa aj agilisti. Treba však zdôrazniť, že už v mladosti si musíme jednoznačne vybrať akým spôsobom budeme psa viesť. Poľovačka alebo náhradná činnosť. Pri všetkých týchto „náhradných“ aktivitách je nevyhnutné presmerovať silný lovecký pud prepeličiara na nový cieľ. Ak sa nám toto presmerovanie podarí, neviem si predstaviť vhodnejšie plemeno napr. na vyhľadávanie osôb v teréne. To, v čom nemá konkurenciu pri hľadaní zveri, neúnavnosť, zaberanie veľkého priestoru, doslova radosť z hustých neprístupných zárasťov, uplatní aj pri hľadaní strateného človeka. Sledí prirodzene pracuje s polovysokým nosom, to znamená, že ho nemätú prípadné stopy iných ľudí, pracuje s telesným pachom človeka šíriacim sa v prostredí. Preto je v tejto práci rýchly a efektívny, čo môže znamenať rozdiel medzi životom alebo smrťou.

Ako chlapec som sa zúčastnil prednášky (vtedy sa to volalo inak) v bývalom Zväzarme o výcviku psov. Veľa som si z nej nezapamätal, ale jedna veta mi utkvela v pamäti. Držím sa jej celý svoj doterajší kynologický život, platí na každé plemeno, na aktívne plemeno dvojnásobne. Pes, ktorý pracuje nezlostí.

Starostlivosť

Nenáročná. Nemecký prepeličiar je v porovnaní s ostatnými plemenami zdravé plemeno. Dokonca nemá ani nejaké ochorenie, ktoré by ho postihovalo väčšmi ako iné plemeno. Do

chovu sa vyžaduje len posúdenie dysplázie bedrových kĺbov, čoraz viac chovateľov dáva kontrolovať aj kĺby lakťové.

Srsť sa nestrihá ani inak neupravuje. Niektorým jedincom je potrebné, z času na čas, zastrihnúť prerastajúcu sršť medzi prstami. Jediné, na čo by som možno poukázal, je starostlivosť o uši a oči. Pohyb v kríkoch, trstí alebo černičí dáva zabráť okoliu očí, nosa, sem tam sa trň či osteň zapichne do ucha. To najmenej čo môžeme pre nášho zverenca urobiť je, že ho po poľovačke alebo tréningu prezrieme a ak treba vyčistíme, ošetríme.

K dlhému, aktívnemu životu bez zdravotných problémov stačí dodržiavať pár základných zásad. Pravidelné cvičenie, pohyb, kvalitná strava, suché a čisté ustajnenie, náležitá zdravotná starostlivosť. Zase si pomôžem zásadou starých poľovníkov, ktorá ilustruje v akej úcte mali svojich štvornohých pomocníkov. Najprv pes, potom flinta, nakoniec poľovník. Psíka po poľovačke skontrolujeme, dôkladne osušíme, dáme mu napiť. Po krátkom oddychu ho nakrmíme a poskytneme tiché, suché, bezpečné miesto na odpočinok. Nie je žalosnejší pohľad, než na psa, po celodennej námahe, uviazaného niekde na daždi pri aute. Potom vyčistíme zbraň, zabezpečíme ju proti zneužitiu a až tak sa obriadi gazda. Ak za každých okolností tento „ordnung“ dodržíme, môžeme s prepeličiarom na poľovačke počítať skutočne do vysokého veku.

Pokiaľ ide o zdravie celého plemena, podľa mňa je kľúčové odolať súčasnému trendu zmierňovania podmienok chovnosti vo vzťahu k výkonu. Práca nám zdravé plemeno dala a som presvedčený, že jedine práca nám ho aj udrží. Zodpovednosť máme všetci. Na jednej strane ľudia riadiaci chov v rámci chovateľského klubu. Trpezlivo treba chovateľom vysvetľovať, že podmienky nie sú na to, aby sa im hádzali polená pod nohy ale, aby sa do chovu dostali len povahovo typické a zdravé zvieratá. Bavme sa o tom, ktoré kritériá to preveria najlepšie. Na druhej strane je zodpovednosť aj na jednot-

livom chovateľovi. Viem, že je to niekedy ťažké, pre každého je ten jeho pes naj, no zľahčovanie nedostatkov a obchádzanie podmienok, plemenu veľmi škodí. Kedže plne dôverujem chovateľskej téze „výkonom ku zdraviu a kráse“ osobne to riešim tak, že jedineca použijem v chove až vo veku 4—5 rokov. Po splnení podmienok do chovu je to možné už od 15-tich mesiacov. Niekoľko náročných poľovníckych a skúškových sezón preverí psa lepšie ako najpodrobnejšie zdravotné testy. Akýkoľvek povahový alebo zdravotný nedostatok sa celkom iste prejaví. Ak ma psík za ten čas presvedčí, tak je práve v 4—5 rokoch v plnej sile a aj psychicky zrelý na reprodukciu. Niektorí môžu namietajú, že sučka potom nestihne toľko vrhov ako by mohla. Úprimne, viac ako 2 vrhy za život suky považujem za neprirodzené, ani nie tak z fyziologického hľadiska, ale z etologického iste.

Na tomto mieste mi nedá nespomenúť tých, ktorí nám robia veľmi zlé meno v celom kynologickom svete. Medzi množiteľmi psov bez preukazov o pôvode nenájdete nikoho, kto by sa trápil s nejakými podmienkami chovu, zdravím, starostlivosťou, nedostatkom lásky. Ide len o peniaze bez ohľadu na utrpenie „najlepšího priateľa“ človeka. Z vyššie uvedeného je dúfam každému potencionálnemu kupujúcemu zrejme prečo je potrebné dodržiavať pravidlá. Všetky tie kydy, že šteniatka sú čistokrvné, zdravé, len nemajú nejaký zbytočný papier je bezohľadné klamstvo. Ale pomoc je ľahká, kde nie je dopyt nie je ani ponuka. S radosťou konštatujem, že problematika chovu bez preukazu o pôvode a všetky s tým súvisiace negatíva sa prepeličiara nedotýkajú tak, ako iných populárnejších plemien. Vysvetlím. Jednoducho sa to množiteľom neoplatí. Šteniatko prepeličiara nekúpi 1000 rodičov deťom ako vianočný darček. Kúpi si ho poľovník ako pomocníka. Aby bolo možné psíka poľovnícky využívať musí páňko absolvovať so svojim zverencom skúšky. Na tie môže ísť len psík s preukazom o pôvode a ešte to vyžaduje aj nejakú námahu. Keď sa na to pozrieme cez spomínané peniaze je to tiež jasná matematika. Náklady na

kŕmenie, starostlivosť sú u „papieráka“ rovnaké ako u psíka z množiarne. Tých pár eur, ktoré ušetríte pri nákupe šteniatka bez preukazu o pôvode, niekoľkonásobne preplatíte u veterinára pri riešení zdravotných problémov takéhoto jedinca.

Pre koho sa prepeličiar hodí a pre koho sa nehodí

Nemecký prepeličiar je vhodný pre každého, kto je ochotný s ním pracovať a bude rešpektovať, že je to v prvom rade poľovnícky pes so všetkým, čo k tomu patrí. Kúpe akéhokoľvek plemena by mala predchádzať snaha zistiť si aspoň základné historické aspekty vzniku plemena, tiež zoznámiť sa s povahou a temperamentom. Psa si totiž kupujeme na celý jeho život. Ak k výberu plemena pristúpime zodpovedne, získame spriaznenú dušu, ak dáme len na výzor, môžeme sa oklamať a dočkať sa trápenia z oboch strán. Aká to podobnosť s manželstvom...

Typickým príkladom je plemeno bígel, ktorého šteniatka sa všeobecne považujú za najkrajšie. Mnohí ľudia si ich kúpia vďaka výzoru do paneláku (samotný panelák nie je problém, to ostatné áno), na sídlisku a naivne očakávajú, že psík bude celý deň pokojne ležať na svojom mieste, večer a ráno 5-minútové vycikať, vykakať a hupky opäť na gauč. Následky, po vypustení z vŕdzky nastupuje tzv. diferenciálna hluchota (nepočuje len povel), pes zmizne, popreháňa zver a len podľa štekotu sa dá odhadnúť, kde sa práve nachádza. Majiteľ umiera od strachu, psík sa po hodine vráti spokojný a šťastný, že práve aspoň čiastočne naplnil svoje poslanie svorkového duriča. Je len škoda, že majiteľ o tomto poslaní ani len netušil a pritom jeho bígel robí presne to, na čo bol vyšľachtený. Šťastný koniec — majiteľ „sa uvedomí“ a začne so svojim psíkom pracovať, obaja pritom trochu schudnú a prežijú pekný život. Nešťastný koniec — majiteľ nepochopí, že sprostý je on, a nie jeho pes, neuróza, stres a poruchy správania u oboch. Pre takýchto majiteľov sa nehodí ani bígel ani prepeličiar ani iné

ARŠA z Nedelišťa
chovateľ a majiteľ: Martin Sýkora

poľovnícke či služobné plemeno. Existuje však množstvo iných plemien, ktoré sú šťastné aj pri menej aktívnom majiteľovi. Exteriérovo sú pritom také rozdielne, že si vyberie každý.

Prečo práve prepeličiar

Rozmýšľam nad tým kedy sa u mňa vlastne rozvinula diagnóza kynológ. Musel som sa s ňou už narodiť, lebo sám seba si pamätám tak, že ma prirodza, zvieratá, psy priam magicky priťahovali. Spolu s bratom sme nútili otca, aby nám namiesto rozprávky pred

spaním čítal z knižky „Svet živočíšnej ríše“. Inak, v tejto knihe je krásna ilustrácia vývojového stromu psa ako živočíšneho druhu. Neskôr, keď som sa naučil čítať, všetky našporené korunky som minul na knižky o psoch. Vtedy neboli knihy drahé a ani ich nevychádzalo také množstvo ako dnes. Niektoré som vedel naspamäť od slova do slova. V paneláku pes neprichádzal do úvahy, tak som o nich aspoň čítal. Keď som mal 12 rokov presťahovali sme sa z paneláku do domu. Rodičia nás dovtedy odbýjali, že keď sa presťahujeme, nejakého psíka si určite zado-

vážime. Keďže sa nejako nemali k činu, dali sme s bratom na kôpku všetko čo sme za pár rokov našetrili. Bolo to pre nás závažných 300 Kčs, dnes necelých 10 eur. Dodnes neviem ako sa mi podarilo presvedčiť spoložníka Janka Maťaša, aby mi za ne doniesol od starej mamy šteniatko nemeckého ovčiaka. Že sa na to dal Jano, to by sa ešte dalo možno pochopiť ale, že sa na to dala jeho mama? V papierovej krabici, autobusom niesli šteniatko z Mošoviec do Popradu. V tom čase náročná logistická operácia na celý deň. Keď sa objavili pred našimi dverami, mama skoro odpadla, len jej bolo čudné ako sme mali všetko na príchod šteniatka pripravené. Dali sme jej meno Vega a bol to môj prvý vlastný pes. Neskôr mama spomínala ako si myslela, že nás to omrzí, ale mňa to neomrzelo doteraz.

Postupne prichádzali ďalšie psy, nemecké ovčiaky. Chodil som sa pozerať na cvičák ako sa to má robiť, potom som to doma skúšal. Výber školy bol jasný, veď kto má bližšie k prírode ako lesník, s tým ide ruka v ruke poľovníctvo a nový obzor, poľovnícke psy. V roku 1997 skúška z poľovníctva, najprv ma zaujali stavače, postupne som mal možnosť cvičiť plemená z každej skupiny poľovníckych plemien brloháre, duriče, farbiare, slediče i spomínané stavače. Keď v roku 2005 (asi) otvorili na UVL v Košiciach bakalárske štúdium kynológie nemohol som tam nebyť. Zišlo sa nás tam pekných pár fanatikov, pre ktorých bolo úplne normálne baviť sa celý týždeň len o psoch.

V živote som mal šťastie na niekoľko naozaj kvalitných psov, ale traja ma ovplyvnili najväčšie. V mladosti to bol nemecký ovčiak Gaston, výborný ostrý pes, ktorý mi otvoril dvere do psieho sveta. Nemecký krátkosrstý stavač Brit Zaťkov dvor, pracovne aj exteriérový mimoriadny predstaviteľ plemena, s ním som objavil krásy poľovníckej kynológie i psích výstav. Nakoniec Asta ze Slovákové, drobnejšia postavou, ale o to väčšia srdcom a nasadením, ktorá mi ukázala, že nemecký prepeličiar je presne to, čo som hľadal.

Asta ze Slovákové
chovateľ: Eduard Andrla
majiteľ: Martin Sýkora

Na tomto mieste by som mohol znova odcitovať a ešte sa aj podpísať pod článok Fridricha Roberta z Weisswasseru, uverejnený v roku 1897 v časopise „Zwinger und Feld“ (pozri stať História). Poľujem v rôznych revíroch, na drobnú i diviačiu zver, kačice, sem tam je potrebná aj dohľadávka raticovej zveri, na spoločných poľovačkách aj individuálne, posliedkou i postriežkou. Potrebujem psa, ktorý toto všetko zvládne a navyše pri tom vyzerá, že ho to neskutočne baví. Tak preto práve prepeličiar.

Nielen vo vlastnom chove, ale aj pri riadení chovu tohto plemena v klube je mojím zámerom vytvoriť predpoklady, aby ste pri kúpe prepeličiarra zo slovenského chovu mali takmer istotu, že dostanete fantastického pomocníka na poľovačku s pevným zdravím, ktorý vám bude robiť radosť veľa rokov.

Chovateľský klub

Klub chovateľov poľovních sledičov spolu s inými plemenami sledičov a vodných psov usmerňuje aj chov nemeckého prepeličiarra. Zastrešuje priaznivcov, majiteľov a chovateľov plemena v rámci slovenskej kynológie. Klub organizuje každoročne dve výstavy a tiež skúšky poľovnej upotrebitelnosti.

Za krok smerom k nepoľovníkom považujem zavedenie chovných skúšok poľovních sledičov. Na tom, že prepeličiar musí pracovať, sme sa dúfam zhodli. Nie každý jedinec vhodný do chovu sa nachádza v rukách vodiča, ktorý má možnosť pripraviť psa na skúšky poľovnej upotrebitelnosti. Tým sa často nedostanú do chovu jedince, ktoré by boli pre chov významným prínosom, hlavne s prihliadnutím na málopočetné chovné základne zastre-

šovaných plemien. Účelom chovných skúšok je zistenie vrodenej vlastností, nie preukázanie vycvičenosti jedinca vyžadované na klasických poľovných skúškach.

Klub podporuje súťaživosť svojich členov, každý rok vyhodnocuje najúspešnejších jedincov na výstavách i skúškach, výstavný a pracovný pes roka. Oceňuje členov, ktorí dlhé roky predvádzajú sliediče na rôznych skúškach, súťažiach a prispievajú tak k ich propagácii. Ide o bronzový, strieborný a zlatý odznak vodiča sliedičov.

Klub má snahu akcie rozmiestniť rovnomerne po celej našej republike tak, aby boli dostupné čo najväčšiemu počtu členov. O všetkých svojich aktivitách klub informuje na webových stránkach www.kchps.sk. Tie v minulom roku výrazne zmenili dizajn, poskytujú viac informácií a interaktivity.

Kritériá chovnosti

Už som to spomínal, ale zopakujem. Všetci potenciálni chovatelia by mali pochopiť, že kritériá predstavujú úplné minimum toho, čo by mal chovný pes spĺňať. V minulosti boli podmienky zaradenia do chovu väčšinou podstatne prísnejšie. Vyskytli sa však i epizódy, kedy došlo k ich uvoľneniu. Napriek tomu, že išlo o krátke časové obdobia, napáchali v chove veľa škody. To by malo byť pre nás poučením.

Kritériá sú rozdelené do nasledovných kategórií:

- všeobecné (vek nad 15 mesiacov),
- zdravotné (DBK maximálne B/B),
- vzhľadové (klubová alebo špeciálna výstava s ocenením pes výborný, suka min. veľmi dobrá, kontrola chrupu a meranie kohútikovej výšky),
- výkonové (zloženie klubovej skúšky, na ktorej sa posudzuje disciplína hlasitosť so známku min. 3).

Prvé tri kritériá sú u všetkých klubom zastrešovaných plemien sliedičov takmer rovnaké. Posledné kritérium je prispôbené tak, aby bola pod kontrolou najmä spomínaná charakteristická vlastnosť prepeličiara, hlasitosť.

Naše aktivity

Prepeličiar patrí medzi plemená, ktoré na výstavách všetkých plemien veľmi nevidíte. Ako poradca chovu ich napriek tomu navštevujem, beriem to však skôr ako spoločenskú udalosť. Klubové výstavy u nás určené pre sliediče, alebo špeciálne pre nemecké prepeličiare v susedných Čechách, majú medzi chovateľmi oveľa väčšiu prestíž. Tam je možné získať slušný prehľad o plemene.

So svojimi prepeličiarimi najmä poľujem, teda skôr by sa hodilo povedať, že sa zúčastňujem poľovačiek. Často si ani neberiem zbraň, aby som sa mohol plne venovať kočirovaniu momentálne trochu prepeličiarov. To je to, čo ma na poľovníctve najviac baví. Vďaka práci, ktorú so psami na poľovačkách odvádzame, je pozvaní každú sezónu podstatne viac, ako vieme absolvovať.

Nie som ten typ, čo so svojimi zverencami splní povinné skúškové minimum a stačí. Aj starších skúsených psov vodím na skúškach pravidelne. Pripraví nás to na nasledujúcu sezónu, udržiava vo forme počas celého roka a ešte si aj zasúťažime. Skúšky u psíka preveria nielen pripravenosť na jednotlivé disciplíny, ale aj jeho psychiku. Musí sa sústrediť v prostredí kde je množstvo ľudí, mnohokrát po noci strávenej nie vo svojej „posteli“, v cudzom revíri.

Aj po rokoch predvádzania psov na skúškach ma prekvapí, že vzniknú situácie, ktoré prosto pri tréningu nezasimulujete a nezostane vám nič iné, len sa spoľahnúť na partáka. Keďže ma zaujíma aj dianie v okolitých krajinách, už niekoľko rokov navštevujeme skúšky v Čechách a chystáme sa aj do krajiny pôvodu prepeličiara, do Nemecka. Za skoro dvadsať rokov „kariéry“ vodiča poľovníckych psov sa podarilo pár víťazstiev, ale sem tam niečo aj nevyšlo. Vždy som sa snažil poučiť a zlepšiť prípravu.

Na skúškach psov sa, na rozdiel od výstav, nemecký prepeličiar objavuje pomerne často a dosahuje výborné výsledky.

Ďalším okruhom aktivít, ktoré robím vyslovene rád a považujem ich aj za prospešné pre propagáciu poľovníckej kynológie ako takej, sú rôzne ukážky výcviku, odborné semináre, ale aj prezentácie pre deti. 🐾

Ing. Bc. Martin SÝKORA

Snímky: archív autora

Použitá literatúra (kapitola História):

Hans Räber, Encyklopédia-PLEMENÁ PSOV (2. diel), 1995, Franckh-Kosmos Verlags-GmbH Co., Stuttgart, Slovenské vydanie, 1995, BLESK, Nádražní 109, Ostrava 2.

Ing. Bc. Martin SÝKORA

Autor pracuje ako referent poľovníctva Lesov Slovenskej republiky, štátny podnik Odštepny závod Topolčianky, je bakalárom kynológie, výcvikárom Klubu chovateľov poľovných sliedičov, poradcom chovu pre nemecké prepeličiare, predsedom kynologickej komisie OPK Zlaté Moravce.

